

FORMOL LABORATEGIA

EZ DA GAZTEA IZAN BEHAR
GALDUTA EGOTEKO

Mikel Iburguren, Edurne Azkarate eta Intza Alkain dira Formol Laborategiko kideak. Haien belaunaldiari buruzko *Album* antzezlanaren estreinatu berri dute Azpeitiko Antzerki Topaketetan, eta beste hamaika emanaldi iragarri dituzte dagoeneko. Zintzotasun ariketa bat egin dute, geruzak kenduz muinera heltzekoa, hortik egiteko haien kontakizuna, nahi duten eran ikertzeko gure izana eta nahi duten eran esateko esateko dutena.

 PERU IPARRAGIRRE UNAI BELLAMY

Aulestiko ADEL ArteDrama Euskal Laborategia urteroko zita da antzerkizaleentzat. Jendea ezagutzeko eta gauzak martxan jartzeko lapiko aproposa, Edurne Azkarate Sobrinok (Oion, 1993) dioenez. 2019ko topaketetan antzokian sartzeko ilara egiten ari zirela joan zitzaion Mikel Iburguren Egibar (*Zestoa*, 1995), *zerbait* egin behar zutela esanez. Iburgurenek eta Azkaratek lehenagotik ezagutzen zuten elkar, Kamikaz Kolektiboaren *Käffka* antzezlanean aritu ziren elkarrekin. ADEL-en ezagutu zuten Intza Alkain Iburguren (*Lasarte-Oria*, 1995). Hari egin zioten *zerbait* horren parte izateko proposamena, topaketetan eskuratutako e-posta helbidera idatzita. Hiruiek zuten *zerbait* sortzeko gogo. Azkaratek zuzendari lanetan aritu nahi zuen, esaterako. Gogoia eta grina edukita ere ez da erraza elkar-

tzeko unea eta modua topatzea. Aulestiko aitzakiari tiraka topatu zuten.

Donostiako Tabakaleran elkartu ziren lehen aldiz, eta asanbladak izan ziren lehen bilerak. Asanbladak erabakitzeke zer egin nahi zuten, nola egin nahi zuten. Zeretik hasten ari ziren, eta bide guztiak zabalik zeuzkaten. Estetikan eta kodeetan bazuten adostasuna, baina gaia falta zitzaien. Gazteen inguruan asko hitz egiten dela, orain *millennial* etiketa ere erabiltzen dela, haien belaunaldiaren inguruko gogoetetan topatu zuten esan nahi zutena. Hiru gazte prekariok haien kontakizuna haien ahotsetik kontatu nahi dute lehen antzezlanean. Ez dute, hala ere, belaunaldi osoaren bozeramaila izan nahi. Horregatik, pertsonaletik ari dira, haienetik.

Lehenago zeuzkaten erabakita lehen antzezlanaren bilakatuko zenaren izen-

burua taldearena baino. Asko ziren aukerak: Millennials, Matxura, MDMA, Formol... Elkarte formalizatzeko garaia heltzean zirt edo zart egin behar eta Formol izan zen bozkatuena. Zentzua hartu du, ordea. Ez zioten “ekoiztetxe” edo “antzerki konpainia” abizena jarri nahi, hortik Formol Laborategia.

Elkartu eta berehala hasi ziren lanean. Lehen aldiz *zerbait* esateko aukera ere bada, nahi dutena eta nahi duten eran esateko: “Nabaritu da mikroa jarri eta botaka egiteko beharra”. Horretarako baliagarria izan da sortze-prozesua. Sakontasunera jo dute, horretarako borondateari eta arakatu nahiari jarraituz. Enpresa batek daukan ekoizteko beharra ez dute izan Formolen. Beste lan batzuetan ere ari dira aldi berean, eta nahi dutena egiteko plataforma da, presiorik gabe. Ekoizpenari dagokionez, makine-

ria industrial hori mantentzeko beharrik ez badute ere, egiten ari direna profesionalizatu nahi dute. Sare bat osatu dute haien inguruan, helburuetako bat baita jendeari lana ematea eta ordaintzea, eta gustuko dituzten artistekin harremanak egitea.

DENBORA ETA ESPAZIOA

Formol Laborategia sortu zuten urte berean Gasteizko udaleko Euskara eta Gazteria zerbitzuak eta Arabako Foru Aldundiak antolatutako Gasteizko Gazte Sortzaileak Beka jaso zuten. Horrela sortu zuten *Maketa* (2020) pieza laburra, *Album* antzezlanaren aurrekaria. Metrokoadroka Sormen Laborategiak lagunduta garatu zuten.

2020ko apirilean aurkeztu behar zuten *Maketa*. Covid-19aren pandemiak eta hari aurre egiteko neurriek bertan behera utzi zituzten asmo horiek guztiak, ordea. Bestelako lan batzuk aurreratzeko balio izan zien etenaldi horrek: elkartearen paperak, dirulaguntzetarako deialdietara aurkeztu, testuak errepasatu...

Izan ere, hiruren artean egiten ari dira guztia, laguntzarekin eta babesarekin bada ere. Hutsetik hasi dira eta lan handia da. Alde artistikoa dago batetik, eta beste guztia bestetik: bilerak, programatzaileekin hitz egitea, ogasuna eta administrazioarekikoak, jantzitegia, ekoizle lanak, txostenak. "Prozesu guztiaren %15-20 izan da sorkuntza, beste guztia kudeaketa. Asko ikasi dugu".

2020an astebebez entseatu ahal izan zuten, Eztena jaialdiari esker, eta 2021ean bertan egin zuten *Album* antzezlanaren aurrestreinaldia, ekainean. Horrek balio izan zien haien jardunari epe bat jartzeko eta egiten ari zirena publikoarekin kontrastatzeko, erantzun bat jasotzeko. Horrekin batera, euskal antzerkiaren sortzaile berriei laguntzeko sortutako ZUBi egitasmoari esker hainbat egonaldi egiteko aukera izan dute. Egitasmoaren barruan egingo dituzte abiatu berri duten birako hainbat emanaldi.

Prozesuari garrantzia handia eman diote Azkarate, Alkain eta Ibarzurenek, eta horri denbora eta espazioa eskaintzeak ahalbidetu die egonaldietara heltea metodologia finkatu batekin eta poetika aski egonkor bat esku artean zutela. Zeharkako bidea izan da, eta antzezlanak izan behar zuena prozesutik atera dute, hasieran ez baitzeukaten testurik, eszenografiarik ez beste ezer.

Denbora hartu ahal izateak balio izan die antzezlanak behar zuena antzemateko intuizioa askatasunez entrenatzeko. Hain zuzen ere, ohikoan sortze prozesuak bestelakoak izaten direla azaldu dute: "Gaur egun dena frenetiko da, eta horrela dago baloratuta: dirua ematen dizute eta justifikatu egin behar duzu, produzitu behar duzu, produzitu, produzitu. Batzuetan emaitzek produkzio usaina hartzen dute, eta pena da".

GAZTEEN INGURUKO AZTERKETA DA ALBUM, BEHINGOZ GAZTEEK EGINA

BELAUNALDI ALBUMA

Kontrako bidea egiten ahalegindu dira laborategian: geruzak kentzen eta kentzen, muinera heltzeko. Zintzotasun ariketa bat izan da *Album* sortzea, eta lanketa pertsonala eskatu die horrek aktoreei eta zuzendariari. Azkarateren estreinako aldia da zuzendari gisa, eta

dioenez egoera paregabea izan da, ez baita enkarguz egindako zerbait, eta ez baitu zuzendari gisa lan bila hasi behar izan, horretan esperientziarik eduki gabe. Lan egiteko gune aproposa izan da: "Banekien konfiantzazko espazioa izango zela".

Hiruren artean hartu dituzte erabaki asko, eszenan gertatzen zenetik osatu baitute dramaturgia. Entsegetan gertatzen zenarekin joaten zen etxera Azkarate, eta hori landuta ekartzen zuen bueltan, aktoreei jaten emateko, arraintxoei bezala. Dioenez, bazituen zeharlerro eta helmuga batzuk, eta lanerako metodologia diziplinatu bat ere izan dute, nahiz eta metodologia horrek ordutegi finkoak onartu ez. Asko oinarritu dira inprobisazioan, baina batez ere inprobisazioa amaitutakoan gertatzen zenari eman nahi zion garrantzia Azkaratek: "Intzak eta Mikelek haien burua galduta ikusten zuten eszenatokian eta elkarren beharra sortzen zen, zer egin erabakitzeko". Egoera horretan topatu dute bilatzen zuten egia. "Galduta egoitea" eta "egia" izan dira haientzat interpretatiboki interesgarriak izan diren kontzeptuak.

Galduta egotearen sentsazioa, ordea, ez da gozoa. Hala dio Ibarzurenek: "Eszenatokian galduta zaudenean eta zu zeu zarenean alarma guztiak pizten zaizkizu: egin zerbait, esan zerbait".

Bizitza ere hala ikusten dute, aktibo eta produktibo izatera behartuta gaude, aukera gutxi dugu galtuta egoteko, edo besterik gabe, egoteko. Egin duten ariketa nagusia izan da hori guztia kendu eta egiazko zerbait atera arte 30 minutuz galtuta egotea. Eraikitzen hasteko zero puntua topatu arte. “Espero dugu zintzotasun hori mantentzea, horren gainean sortu dugulako”. Emaitzaren muina da ez dela lan errepresentazionala, baizik eta presentazionala. Egoerak berak agintzen du, egote horrek. Ez dago narratibotasun batean ekintza garraiatu behar duen pertsonaiarik. “Arriskatua da, baina ulertzen da, programatzaile askok galdetu digutenari erantzunez. Ez da superkomertziala, ez delako oso ortodoxoa antzerkigintzan gabiltzanontzat, baina gainerakoentzat izan daiteke”, dio Azkaratek. Zentzu horretan, euskal antzerkigintzako ohiko kode batzuk hausten ere ahalegindu dira.

Haien nahietako bat da publiko gaztea ere antzokietara erakartzea, publiko bat sortzen joatea. Hala ere, azpimarratzen dute ez dutela gazteentzako antzerkia

egiten: “Askok uste dute gazteentzako antzerkia egiten dugula gu gazteak gare-lako, baina 45 urteko jendeak gure iruditegi berdina dauka eta gure iruditegia ez du maneiatzen 13-14 urteko gazte bategen. Gu ez gara nerabeentzako antzerkia egiten ari, gure antzerkia helduentzako antzerkia da. Utziko diguzue mesedez zuen ligan sartzen? Ganoraz programatuak izaten? Gure ahotsa entzuna izan dadin espazio bat edukitzen?”.

Eztena jaialdian ikusle batek esandakoa ekarri dute gogora: “Ez naiz zuen belaunaldikoa, baina enteratu naiz mundu honetan bizi naizelako, baditudalako ilobak eta seme-alabak, eta ez da gaztea izan behar galtuta egoteko”.

Album prestatzeaz gain beste lan batzuk ere egin ditu azken urtean Formol Laborategiak. Institutuetan mediazioak eskaini dituzte, bertako gaztetxoekin belaunaldiaren inguruko lanketa egiteko, eta EHUen ere ikastaro bat eman dute, besteak beste.

DENOK GARA OSTRUKA

Zertaz ari da orduan, *Album*? Elkarriz-

ketaren amaieran diote agian ez dutela jendea antzokira erakarriko lukeen ezer esan, eta ea nola izango litzatekeen antzezanaren sinopsi konbentzional posible bat: “Bi pertsonaia daude taula gainean, bat kaskoduna eta bestea motxiladuna, kartzela batean, arrainontzi batean. Gatazka asko dago hor barruan eta ezin dute bertatik irten, bizirik irautea da bide bakarra”. Belaunaldi gazteen inguruko azterketa bat da, behingoz gazteek eginga; azaleko garaiotan sakonera egindakoa.

Disko batean bezala, edo argazki-album batean bezala, piezaka doa aurrea antzezlana. Hausten du antzerkian ohikoak diren hainbat elementurekin. Horietako bat da gatazka ez dela pertsonaien artean gertatzen, baizik eta haien eta arrainontzitik kanpora dagoenaren artean. Pertsonaien arteko harremana ez da espero dena, agian pertsonaiak beraien ere ez baitira espero dena. Bada aurreiritzien inguruko antzezlana, norbere buruari buruzkoa ere. Zer egiten dute bi ostrukek arrainontzi baten barruan? Gaizki esaka hasi baino lehen, ikusi. ●

